

Az Oktatásügyi Minisztérium Szemléltető Filmkirendeltsége
diafilm sorozatából

192.szám.

KINA NEMZETI FELSZABADULÁSA II.

Kína az új-korban és a legújabb kor hajnalan.

Történelmi sorozat: 21.

Készült: 1955. évben.

1. Gyarmatosítás kezdete Kinában.

A XVI. sz. elejétől kezdve súlyosbodott Kína nemzetközi helyzete is. 1515-től az ország déli tengerparti határain megjelentek a nyugati gyarmatosítók: a portugálok, majd jöttek a hollandok, spanyolok, végül az angolok.

Ugyanekkor északról a mandzsu törzsek törtek be.

2. Az első mandzsu császár.

1636-ban Abahaj mandzsu herceg már császárrá és az új dinasztia, a Fa Csing /Nagy Csing/ dinasztia fejévé kiáltotta ki magát. "A vad császár marka Kína torkát szorongatta", mondta Sao Jen-hszian költő.

1664-ben egész Kinát a félvad, elmaradott mandzsuk az uralmuk alá hajtották. Kína a "Kinok kertje" lett.

3. Biróság a mandzsuk idején.

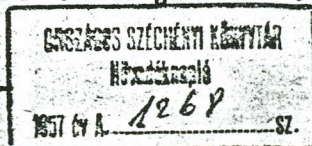
A kínaiaknak mandzsu viseletet - oldalt gombos hosszú szoknyát, magas gallért - kellett felvenniük és kötelesek voltak az egyébként kopaszra nyirt koponyán növesztett "varkocsot" viselni. Sok tízezer kínai életébe került a "kínai varkocs", a szolgaság jelképe elleni tiltakozás.

Elviselhetetlenül szigorú "igazságszolgáltatást" vezettek be. A büntető törvénykönyv több, mint háromezer büntetést és ugyanannyi büntetést tartalmazott. Az uralkodó osztályhoz tartozókat nem állíthatták a bíróság elé. Az egyszerű embereket azonban bármily ürüggyel megkorbácsoltathatták, kivégeztethették, hiába bizonygatta térdencsuszva ártatlanságát. Ezért vált Kinában közmondássá: "A kigyók és a tigrisek jobbak, mint a bírák."

4. Kínai mandarin.

Marx pontos jellemzése szerint: "A teljes elszigeteltség volt az első feltétele a régi Kína fenntartásának." A mandzsuk a dolgozókat távoltartották a tudástól. Az "alacsonyrendű" embereket nem engedték az állami vizsgákra, amelyen a "tudós" címet és a hivatalviselési jogot lehetett megszerezni. A gazdagok pénzért minden oklevelet megvásárolhattak.

A mandarinok voltak a legfőbb állami tisztviselők. A szó szanszkrit nyelvből származik, eredeti jelentése: tanácsadó, miniszter. Hivataluk méltóságát a mandarinpiros szín jelezte. Ragyogó palo-

táiban laktak, nehéz selyem kimonókban jártak, gyaloghinton vitették magukat, szolgák hada tartotta tőlük távol a "népet".

5. Kínai vályogviskók, barlanglakások.

A hűbéri némesség esztelen fényűzésével szemben a falvakban ablaktalan bambuszkunyhók, vályogviskók tapadtak egymáshoz. Lössös vidékeken a parasztek barlangokat vájtak maguknak. A városi szegények szűk sikátorok sötét odúiban soha nem kaptak napsugarat.

6. A szegény nép táplálkozása.

A dolgozó nép tápláléka gyakran hulladékekből, kutya-, macska-, egérhúsból, csigákból és gyökerekből állt.

7. Kínai kuli mint bányamunkás.

Sok paraszta letörleszthetetlen adósságok elől a városokba, bányákba menekült. Hajlandó volt bármilyen nehéz és piszkos munkát végezni, csak hogy keresethez jusson. Nem véletlenül nevezik Kínában a napszámos parasztot "kuli"-nak, ami szószerint keserves erőt jelent.

8. Peking egyik utcája.

A kínai városokat sokszáz évvel ezelőtt falakkal vették körül, a kapukat éjjelre bezárták. A lakosság szaporodásával a városok szűkek lettek, az utcákat rendkívül keskenyre szabták. Ezért járműnek csak riksákat használhattak. Bolt bolt hátán nőtt. A cégek omló selyemlobogói szikrázó színekkel csalogatták a vevőket.

9. Utcái borbély.

A nép életének sokféle színessége az utcán zajlott. A tereken szabad ég alatt kovácsok, fazekasok, egyéb kézművesek, borbélyok dolgoztak.

10. Kanton a XVII. sz.-ban.

A tisztán hűbéri rend a XVII. sz.-tól kezdve fokozatos változáson ment át. 1637-ben angol kereskedelmi és hadihajók jelentek meg a Kanton tengeri bejáratát védő erődök alatt "kereskedelmi kapcsolatok" létesítése céljából.

Az angolok megpróbálták partra szállni. Az erődökből tűz fogadta őket. Az angol flotta valamennyi hajója sortűzet nyitott. Két-három óra múlva a matrózok partra léptek, és az erődökre felvonták Viktória, Nagybritánia királya zászlaját.

Ekkor kezdődött a kínai kikötők "megnyitásaért" folyó küzdelem. A világpiacokért és gyarmatokért folyó gyilkos vetélkedésben Anglia játszott a főszerepet.

11. ópiumot szívó ember képe.

A XVIII. sz.-tól kezdve Anglia a meghódított Indiában megszervezte a nagyarányú ópiumtermelést. India lakossága után hozzáláttak Kína megmérgezéséhez.

Az ópium lassan, de biztosan öl, megfosztja az embert energiájától, emlékezőtehetségétől, erkölcsileg, fizikailag züllesztí le. 1837-ben az angolok már tíz millió font sterlinget kerestek Kínában az ópiumon.

A kínai kormány, a tömegek nyomására, betiltotta az ópiumkereskedelmet. Az angolok ezt ürügyül használták fel a háború megindítására.

12. Angel-kínai tárgyalás.

A Kínára erőszakolt három "ópiumháború" /1839-1860/ folyamán a kapitalista nagyhatalmak Kínát félgymatukká tették.

Az első ópiumháborút /1839-42/ sok tárgyalás után, a nankingi szerződés fejezte be, amelyet az ágyuk torca diktált. /Marx/ Anglia megkapta Hong-kong szigetét és 21 millió dollár hadisarcot. Az angolok példáját követte Franciaország és az Egyesült Államok. Ezenkívül megkezdődött a rabszolgakereskedelem. Az amerikai és ausztráliai ültetvényeken szívesen vásárolták a kínai rabszolgát munkaszerezetete és igénytelensége miatt.

13. Tájpingek.

A nép rádöbben, hogy a mandzsu uralom a nemzetet a sir szélére juttatta.

1850-ben megérlelődött egy hatalmas parasztfelkelés: a taiping forradalom. Mozgató erőt a parasztság és városi szegénység adta.

14. Hung Hsziu-esüan.

Legfőbb vezérük Hung Hsziu-esüan, egy falusi tanító lett. A 14 évig /1850-1864/ tartó parasztháborúban három cél olvadt egybe: 1. megdönteni a földesurak hatalmát, 2. elűzni a mandzsu dinasztia, 3. felszabadítani Kínát minden idegen uralom alól. 1853-ban a hős csapatok elfoglalták Nankingot és Tien-csinnek, Mennyei fővárosnak nevezték el. Megalakították a táiping államot. Kiadták a híres alaptörvényt: "Törvény a földről", "... "a földet közösen műveljétek meg, a rizst közösen egyétek meg... mindenütt egyenlőségnek kell lenni, ne legyen olyan ember, aki éhez és fázik." A nők is egyenlő jogokat kaptak a férfiakkal.

Végzetes baj volt, hogy a tájpingek táborában szakadás állott be.

A mandzsu dinasztia szövetséget kötött az idegen leigázókkal, a forradalmat letiporta.

15. Térkép Kína ásványi kincseiről.

Kína földjében mérhetetlen kincsek pihennek: 1000 milliárd tonna kőszén, 2 milliárd tonna vasérc. Mandzsuriában 7 milliárd tonna kőolaj, azonkívül réz, mangán, higany, arany, wolfram, molibdém, alumínium még meg nem állapítható mennyiségben.

16. Japán megtámadja Kínát.

A XIX. sz. végén új rablók jelentek meg a történelem színpadán: Németország és Japán. Japán az Egyesült Államok segítségével felfegyverkezett és 1894-ben megtámadta Kínát.

17. Japán-kínai háború.

Most bosszulta meg magát a kínai nagyipar és haditechnika elmaradottsága. A kínaiak hősiessége ellenére, a pekingi kormány rövidesen letette a fegyvert.

18. A japán csapatok bevonulnak Taivan szigetére.

A békeszerződés értelmében Japán elvette Kinától Taivan szigetét. Kína kétszáz millió liang jóvátételt fizetett, meg kellett engednie, hogy Japán gyárakat, üzemeket létesítsen ott, és koncessziókat szerezzen, Kína vizein hajózhasson.

Később elragadta még Koreát, a franciák Indo-Kinát, Oroszország Port Arthur kikötőjét, mire az angolok behatoltak Weihajwei kikötőbe, és tengerészeti támaszpontokat létesítettek. A kapitalista hatalmak Kinát "érdekszférákra" osztották fel. Erre az időre vonatkozóan írja Mao Ce-tung: "A kínai nép szörnyű szenvedéseire foghatót sehol a világon másutt nem találunk."

19. Ce-hszi anyacsászárnő képe.

Az idegen tőke behatolása megváltoztatta az ország belső képét. A születőben lévő burzsoá elemek reformokat követeltek. Kuang-hszü császár - a mandzsu dinasztia megmentése érdekében - a "Reformok száz napja" alatt egész sor újító rendeletet adott ki. A mozgalmat összevezta a császár nagynénje, Ce-hszia. Ez a kemény öregasszony, akit "az agg mandzsu sárkány utolsó éles fogának" neveztek, államcsinyt hajtott végre.

1898. szeptemberében a császárt elfogatta, élete végéig börtönben tartotta, tanácsadóit kivégeztette, mint az árulókat "szokás".

20. A boxerek megstromolják a pekingi diplomatanegyedet.

A 20. sz. hajnalán úgy látszott, semmi nem menti meg Kinát, hogy az imperialista nagyhatalmak feldarabolják.

Ekkor a nép szabadságharca újra fellángolt. 1900-ban megkezdődött az imperialistaellenes népi felkelés.

Santung tartományban működött az egyik legnagyobb kínai titkos társaság: "A béke és igazságosság társasága". A mozgalom kezdetekor az "Egyetértő Öklök" társasága nevet vette fel, mert tagjait kitanította a boxoló sportnak kínai változatára. A "boxer-lázadás" /ahogyan a külföldiek nevezték/ célja volt: megdönteni a Csing dinasztiát és megmenteni a kínai népet a tengerentuli örögöktől.

1900 tavaszán megstromolták a pekingi diplomatanegyedet. Ce-hszü aljas módszerhez folyamodott. A mozgalom élére állt. A felkelőket beengedte a fővárosba, rossz fegyvereket adatott ki nekik. A mandzsu csapatok tisztjei pedig megkapták a parancsot a boxerek irtására.

21. A boxerek leverésében résztvevő idegen csapatok képviselői.

Nyolc nagyhatalom intervenciós csapatai tudták csak a "boxer-lázadást" leverni.

22. Szun Jat-szen képe.

A nemzeti kapitalizmus fejlődése megindította a nemzeti öntudat ébredését is. Az értelmiség haladó képviselői új, hazafias társaságokat alapítottak. A külföldre hurcolt munkások szájuktól vonták meg a falatot, de hazaküldték pénzecskéjüket a haladó-eszmék terjesztésére.

A kezdeményezésnek Szun Jat-szen, a nagy kínai forradalmár adott határozott irányt. Már gyermekkorában legkedvesebb olvasmánya a tájpingek története volt. Kitűnő szervező és agitátori tehetségének hírére a külföldi kínai telepések pénzzel támogatták.

1907-ben a Japánban élő kínai diákok gyűlésén hirdette meg először három híres elvét:

- 1/ nacionalizmus /nemzeti egység megteremtése/,
- 2/ demokratizmus /köztársaság kikiáltása/,
- 3/ a népi jólét /a földhöz való egyenlő jog kivívása/.

23. Jüan Si-kaj képe.

1911-ben a hankauai helyőrség dinasztia-ellenes felkelést kezdett. December 2-án a forradalmi sereg bevette Nankingot, 29-én kikiáltották a köztársaságot.

A mandzsu dinasztia manőverezett: a "liberális" kormány élére Jüan Si-kaj katonatisztet állította.

Ez a mindenkivel szemben áruló politikus 1912-ben lemondatta a hatéves császárt, Pu-jit, Kínát alkotmányos Köztársasággá, magát kormányzóvá kiáltotta ki.

Azután megegyezett a forradalmárokkal. Szun Jat-szen ekkor alapította meg az első politikai pártot, a Kuomintangot. 1916-ban Jüan már császár volt.

24. Peking kapujának ostroma.

A kínai nép haragja azonban ellene fordult. Kitört a felkelés. Peking kapujának bevételét után a fegyveres csapatok benyomultak a városba.

25. A "biborváros" falainak ostroma.

Megostromolták a biborváros falait.

26. A rommálott Nyári Palota.

A császár a rommálott palotából a hollandi követségre menekült.

27. Bronzoroszlán.

A bronzállatok már nem tudták a császárságot megmenteni.

Készült: Felsőoktatási Jegyzetellátó Vállalatnál
Felelős vezető: Heitter Imre

